

(xxii, 143.26) i a Lladurs (xxxviii, 170.2). *L'Alt del Sastre*, a Catadau (xxx, 168.14). J. F. C. [per al *Salt de Sastre* de Querolbs, veg. més aviat l'art. *Salt*].

Satana, V. *Sabdén* *Satanut*, V. *Setut* *Saternes*, V. *Saderra*

SATÓ

Topònim que ens intriga veure molt repetit com a 'senya' o 'enfilall' dels pescadors i mariners de la Costa de Ponent des de Sitges i Vilanova fins cap a Tarragona; en el llibre «Noms Sotaiguats...» de M. T. Montanya Martí: *Setó* i *Setonet* 2 turons part defora de Collserola (ii, 350); 15 enfilalls «per *Sató*» des de Vilanova (ii, 316).

Es podria imaginar que vingui d'una variant del nom de peix *seitó*, mena d'anxova. A Cambrils recull el nom *Cap de Seitó* (ii, 316), on hi ha la forma coneguda, amb *ej*, del nom del peix. Són bastants els topònims de «senyes» marines consistents en noms de peixos. En el mateix llibre: *Pantena* cap a l'Ebre, Punta de les *Mabres* en el «plànol» de Sitges i Punta *Mabrera* en el de Vilanova. S'hi prestaria l'etimologia SAGITTA, -ONE, d'aquest nom de peix amb les seves vars. moss. *šatún* etc. (*DECat* vii, 754b).

Idea seductora, que cal, però, descartar, en veure que és el nom antic de la muntanya de Sant Pau Màrtir damunt Barcelona: segons les informacions concordes rebudes per Casac., 1923-1924, dels pescadors de Barcelona, Badalona i Vilanova i Geltrú. Un lloc així no pot ser un nom de peix, mentre que és notand que vingui de *Sa-Tor* 'la torre': cas d'arcaisme propi del llenguatge tan conservador de la gent de mar. Per més que *tor* per *torre* sigui propi dels parlars del Nord-est (tanmateix hi ha *Palau-Sator* al Baix Empordà, agre. de La Tallada); i els casos d'article *Sa-* petrificat en NLL no cessen del tot en el Llobregat (recordem *Savallà*, *Sabella*, *Sarral*).

Satornera, V. *Sadorn*

SAU

Llogaret de les Guillerries, agre. al mun. de Vilanova de Sau, uns 15 k. a l'ENE. de Vic; era dalt d'un turonet a la vora del Ter, però es va anar despoblant, i avui ha quedat colgat per la tolla, que hi ha construït l'enginyeria hidroelèctrica.

PRON.: *sáy*, a Susqueda i a Vic, Casac. 1920; l'inf. vigatà advertia que «és *Sant Romà de Sau*, però molt poc usat»; jo sobrepujo: no ho he oït mai així a gent local, sinó sempre *sáy*; un cop, l'a. 1934 al Coll d'O. sor, vaig copsar *sál* en conversa, però cuità a desmentir-ho el mateix, com *sáy*, i no ho he tornat a oir (Ll. i 56, exc. 212). En les històries de bandolers i de Joan de Serrallonga i del seu amic el Fadrí de *Sau*, sempre es troba amb *-u*.

MENCIONS ANT. 908: «in terminio de villa *Sau*e uindimus --- molinaris, --- dictibus vel <re>ductibus, in *Mul<in>ense vine<a>*» (*Dipl. Cat. Vic*, p. 4, § 40); 1 917: Vale *Sau*e (ib., § 77); 918: id. (id., § 79); 918: villa *Sau*e (ib., § 78); 919: valle *Sau*e (§ 86); 1109: «Ramon Gadall --- *Caserres* --- torrent, *Sau*, Cellabona, Spinosa, Brugueroles ---» (*BABL* iv, 41); 1133: «parochia *Sancti Romani de Sauo*» (*FSolà, Monogr. Hist. de Puiglagulla*, Vic 1916, p. 82); 1135: 10 «Sig. Berengarii de *Sau*» (*Albon, Cart. du Temple*, p. 80); *Princ. S. XIII: Savo* (Ripoll Vilamajor, *Monogr.* iv, 4).

1239: «*Tavertet* --- rocha de *Buollo* --- ultra collem de *Sauo* ---» (*CCandi, Misc.* ii, 463); 2 1247: «in *Sauo*» (*CCandi, Mi. Hi. Ca.* ii, 457), citat junt amb un paratge *Cascabous*, que he comentat en la n. 2; 1293: «Fr. Pere de *Sau*, camerarius Monast. *Castriserrens*» (*Anu. Bibl. Cat.* 1970, 36.10f); 1300: *Sau* (*CCandi, Mi. Hi. Ca.* ii, 454); 1332: «S. Romani de *Savo*» (*Junyent, Misc. Gri.* i, 380); 3 1352: *Sau* (*Monsalv.* v, 5); 1359: *Sau* (*CoDoACA* xii, 131); 1468: «St. Sedorní, Vilanova e *Sau*» (*CCandi, St. Hil. Sacalm*, 173).

ETIM. Res no se n'ha escrit (almenys res concret i seriós). De tota manera és ben versemblant que sigui pre-romà (com els veïns *Roda*, *Osor*, *Torelló*, *Tona*, *Seva*, *Orís* etc.). La situació a la confluència de l'abundosa Riera Major i el Ter, fa ben probable que tingui un origen hidronímic, nom fluvial. La meua hipòtesi és que *Sau* i *Vilanova* en l'origen deuriem formar conjuntament una rodalia anomenada *Sau* (o SAV-), pròpiament nom de tota aquesta rodalia d'aigües: St. Romà de *Sau/Vilanova* de *Sau*. Notem que en els tres documents de 917, 918 i 919, que són pràcticament els més antics, del que es parla és de la «*Valle Save*», designació que es devia aplicar encara juntament a Vilanova, tant com a *Sau* (St. Romà).

Després, el fet que la Roca de *Sau*, que hem citat i comentat en el document de 1290 i comentat en nota al doc. de 1239 junt amb *collis de Sau*, eren a la paròquia de St. Romà; és el que faria (en els temps de les forces feudals) que el nom de *Sau* quedés especialment afectat a St. Romà, mentre Vilanova creixia més amb les franquícies atorgades a les *vila-noves*.

SAV- seria, doncs, pròpiament el nom primitiu i aborigen de la Riera Major ('riera major' no és realment un nom propi, sinó més aviat un epítet descriptiu, qualificant el verament propi SAV-). Em sembla ser l'indoeuropeu SAŪE: arrel SEU/SOU/SAU 'vessar-se, caure en devessall', que admetem com ens hi anima la garantia concorde de Pokorny, Krahe, Holder, Whatmough etc.

D'aquí una massa de noms de rius europeus: des del *Sauos*, de Croàcia, el gran afl. del Danubi, Σαφος > Σάος ποταμός: Estrabó vii, 314, *Savus* o *Saus* en Plini (*N. H.* iii, 147 > croat *Sàve*), fins al *Save* de Gascunya (afl. esq. de la Garona) —provinent del SE. del dept. Gers, comarca *Savés*—; i un homònim, de 60 l'Isere; *Savone* riu de Campània (< SAVO, Plini ii,